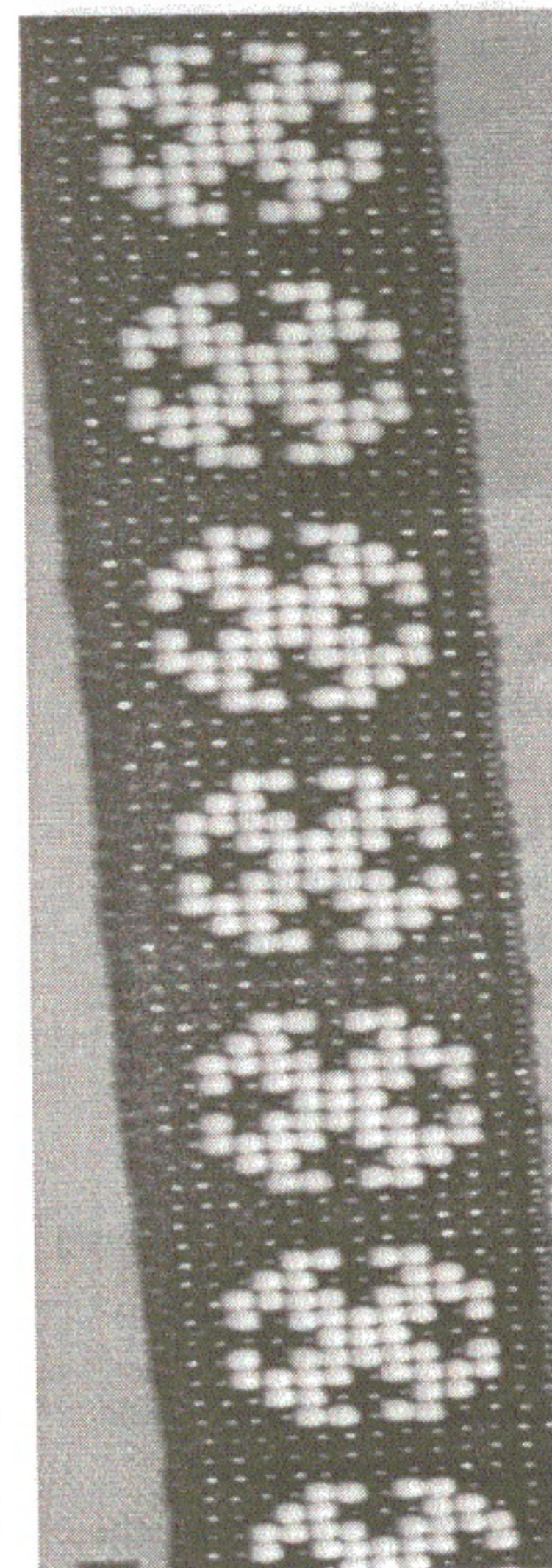

binomul inovație-invenție. Apoi autorul, în succesiunea planurilor studiate, se oprește asupra formelor de receptare a Mioriței prin raportarea fie la modelul ritualistic (ce stă la baza variantelor Colind) fie a modelului poetic (ce stă la baza variantelor Baladă). În cazul Mioriței-Colind care-și transmite mesajul prin intermediul simbolurilor se poate spune că, în adevăr, textul se constituie într-un complex „limbaj global“. O altă aplicație, cea de a treia, vizează modul în care este prelucrat mitul și motivul Meșterului Manole în literatura cultă, totul cu o privire comparativă ce aduce în ecuație pe L. Blaga, O. Goga, A. Maniu, H. Lovinescu și M. Sorescu. Concluzia care se desprinde din această abordare este cât se poate de sugestivă: atât textele populare cât și cele culte utilizează în primul rând simbolurile, observându-se la autorii luați în discuție acea modalitate (inconștientă sau nu) de interpretare din perspectiva vieții și a morții, privite ca fețe ale inițierii. Atât creatorii populari cât și cei culti își construiesc mesajul prin intermediul unui cod de semne, putându-l transforma astfel în forme capabile de a fi transmise, și, mai mult, de a fi interpretate. A patra aplicație este direcționată asupra povestitului și funcțiile sale în mediile tradiționale, cu trimitere la Tinerețe fără Bătrânețe și Viață fără de Moarte, punând în ecuație și schimbarea funcțiilor povestitului în cultura modernă. În sfârșit, ultima aplicație propune o interpretare a modului în care omul se raportează la Marele Tot în culturile de tip tradițional și în cultura modernă, cu referire la formele de locuire, la sărbătoare, dans. Această raportare la Marele Tot, în culturile tradiționale, este condiționată de o logică a gândirii caracterizată în primul rând printr-o mare putere asociativă și inductivă, locuirea, sărbătoarea, dansul fiind așezate într-o matrice a vieții universale. După cum afirmă autorul în argument, lucrarea nu are deloc intenția de a fi o teoretizare sofisticată ce „disecă“ relația cult – popular, ci, mai curând o analiză care se focalizează pe identificarea și interpretarea acelor elemente care asigură *Dialogul* între culturi. Pentru reușita acestei demonstrații Delia Suiogan pornește de la două idei esențiale care în același timp vor fi și „liantul“ între cele cinci planuri amintite de analiză ale cărții. Prima idee ar fi aceea că se poate schița un mecanism de circulație a simbolurilor între culturi; că simbolul asigură și impune deschiderea interpretării spre mit, ritual, credințe ajungându-se astfel la un același limbaj simbolic. Iar cea de a doua idee de bază susține că toate formele culturii compun un lanț discursiv iar cultura modernă (în ansamblu) își are un adevărat referențial în spiritul mentalității tradiționale. Studiu interdisciplinar remarcabil, organizat și structurat pe incontestabile baze științifice, cartea Doamnei Delia Suiogan face apel la instrumentele specifice semioticii ori hermeneuticii pentru a duce la bun sfârșit o demonstrație dificilă, complexă, ce vizează descifrarea trăsăturilor specifice dar și a celor universale ale culturii române. O carte importantă care, în mod sigur, nu va putea trece neobservată de către specialiști și cei interesați de acest domeniu.

Prof. PAMFIL BILȚIU

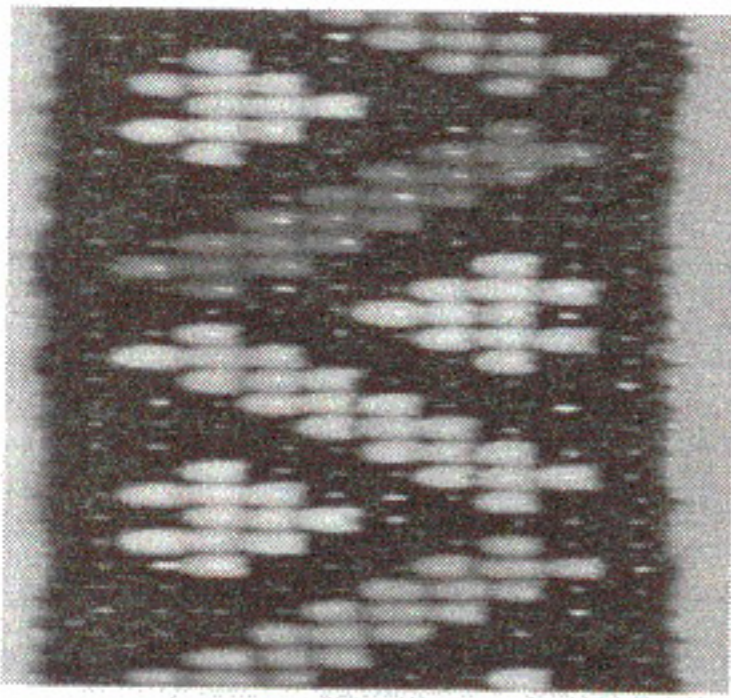
Zona etnografică Lăpuș

A apărut la Editura Etnologică din București o lucrare de mare importanță a etnologiei românești, sub semnătura unui cercetător versat și meticolos Corneliu Mirescu. Prin această lucrare autorul are marele merit de a fi explorat, în profunzime, o zonă, pe cât de interesantă, pe atât de puțin cercetată, așa încât activitatea cercetătorului rezervată acestui spațiu este de pionierat. Exploatarea acestui vechi și conservator ținut românesc o începe încă din 1966, ceea ce îi facilitează cercetătorului să surprindă, în contextul aspectelor etnografice

Nouă spărieți
 Tu spăriețoare mare
 Tu fugi ma tare
 Pă (numele) l-o aflat
 Spărietu' cel mare
 Prin trântitu' ușilor
 Prin gârditu câinior
 Prin mieunatu' mâților
 Eu bine alege-l-oi
 Și bine culege-l-oi
 Din creștetul capului
 Din fața obrazului
 Din gene, din sprâncene
 Să rămâie (numele)
 Curat și luminat
 Să doarmă, să să hodinească
 Până mâni să nu să trezască.

(inf. Florica Dragoș)

A. 133

De celtin (durere de măsele)

Să luară nouă fetițe
 Cu nouă mătușițe
 Cu nouă ștergurițe
 Cu nouă cuțițașe
 Pă cale, pă cărare
 Nime nu le vede
 Nime nu le-aude
 Numai Maica Sfântă Precistă
 Din poarta cerului
 Din raza soarelui
 Ea coborâ și-nainte le ieși
 Și-apuca de le-ntreabă
 Unde mereți voi nouă fetițe
 Cu nouă mătușițe
 Cu nouă cuțițașe
 O, Maica Sfântă
 Mereu la (numele)
 Că s-o aruncat celtin
 Cu mătrici, cu orbalț
 Cu deochi
 Prin cârtitu' nasului
 Prin curbătăii ochilor
 Prin vâlceaua dinților
 Voi bine alegeți-l
 Bine culegeți-l
 Cu cuțițele tăieți-l
 Cu măturile măturați-l
 Cu ștergurile ștergeți-l
 Duceți-l la marea mare
 Acolo să pieie
 Să răspieie
 Ca spuma de pă mare
 Ca roua de pe floare
 Ca scoptitu sub picioare.

(inf. Terezia Sava)

explorate pregnante forme tradiționale și de mare vechime. Lucrarea ne certifică că la baza ei stă o cercetare model, mai întâi prin complexitate, apoi prin caracterul ei monografic. Sunt analizate cele mai variate aspecte ale etnografiei zonei: așezările și gospodăriile, ocupațiile principale – agricultura și creșterea animalelor, cele secundare care ne indică practicarea vânătorii, pescuitului, albinăritului, lucrul la pădure și mineritul. Un capitol de rezistență al lucrării este cel rezervat arhitecturii tradiționale, autorul tratând nu numai structurile și elementele așezărilor și gospodăriilor ci și descoperă marile ei valori în bisericile de lemn, veritabile capodopere de arhitectură și artă țărănească. Analizând obiectele de lemn, prelucrate artistic, ustensilele casnice, uneltele de muncă, autorul îmbină armonios cercetarea etnografică cu cea a artei populare, parte semnificativă a vieții spirituale, prin care omul din popor și-a etalat talentul și aspirațiile sale către lumea frumosului. Prin acest capitol, autorul, ni se evidențiază ca un foarte bun analist al ornamenticii populare, realizând veritabile pagini de artă populară comparată. Fiind convins de condiționarea directă a fenomenului etnografic de către o serie de factori, precum cel istoric, geografic, social îl tratează în strânsă corelație cu aceștia. Unele date ne introduc în sistemul economic feudal, cu raporturile dintre supuși și stăpâni ale căror reminiscențe se mai păstrează și astăzi cum ar fi "forma părtășiei". Ne sunt puse astfel în lumină sedentarismul și sistemul autarhic al economiei și sistemului ei în satele din spațiul zonei. Nu întâmplător autorul urmărește numărul mare de mori, vâltori, pive, ferestraie, pe parcursul a trei secole, dată fiind importanța lor pe linia înfloririi economice a satelor. Pe bună dreptate sublinia Georgeta Stoica în prefața lucrării că punerea în valoare din punct de vedere al etnografiei a datelor adunate, pe calea cercetărilor arheologice și istorice referitoare la perioada medievală pentru veacurile XII – XIV, este esențială. Este vorba a privi din perspectivă etnografică ce s-a întâmplat cu civilizația și cultura populară din acest colț al Transilvaniei, a-i descifra locul în ansamblul culturii românești. Autorul are meritul de a studia răspândirea fenomenelor etnografice și de artă populară odată în spațiul zonei, apoi dincolo de limitele ei, având permanent în vedere și influențele care s-au exercitat asupra factorului autohton, ținutul fiind privit ca zonă de contact, mărginit de Zona Bistriței – Năsăud, Chioar și Țara Maramureșului. Autorul scoate în evidență vechimea fenomenelor etnografice și de artă populară, în diversele lor faze de dezvoltare, acestea fiind analizate într-un dinamic proces de evoluție. El remarcă că în practicarea agriculturii în unele sate, prin defrișări succesive s-au produs extinderea suprafețelor cultivate și a pășunilor. După autor economia autarhică feudală s-a menținut în spațiul zonei până târziu, respectiv la finele veacului al XVIII-lea. Târgurile în opinia autorului au fost o consecvență a dezvoltării economice a satelor și își au începutul încă în veacul al XVI-lea. Ele nu au avut numai rosturi economice de a stimula comerțul ci au constituit și factor de influență în circulația formelor de cultură populară dintre zonele învecinate.

Surprinde la acest autor baza documentară solidă, reușind și având nevoie pentru tratarea atâtor aspecte ale etnografiei locale de parcurgerea unei bibliografii vaste. În afara surselor documentare clasice se folosește intens de surse primare care sunt documentele de arhivă, apoi documente muzeistice, sau cele descoperite în ieșirile de teren prin gospodăriile țăranilor. Nu putem omite ilustrația bogată care completează prin imagini cele tratate de autor. Scrisă atractiv, cu multă pasiune pentru spațiul zonei, lucrarea poate sluji nu numai la informarea de specialitate, ci și tuturor celor interesați de această inestimabilă avuție care este cultura populară.

Vai de omu care-i singur.